

Toepassing toekomstdenken in de zorg

In dit document vind je twee voorbeeldprogramma's voor het begeleiden van een dialoog- of denksessie over de toekomst van zorg. In deze sessies staan de film *Future Proof* en de toekomstscenario's centraal als gespreksinstrumenten om samen verschillende mogelijke toekomsten te verkennen. Deze toekomstbeelden zijn nadrukkelijk geen voorspellingen, maar helpen om onderliggende keuzes, waarden en dilemma's zichtbaar en bespreekbaar te maken.

Er worden twee programma's voorgesteld: één gericht op zorgdocenten en één op zorgstudenten. De opzet is echter breder toepasbaar en kan ook worden ingezet in de zorgpraktijk, bijvoorbeeld tijdens een teamoverleg, intervisie of studiedag met zorgprofessionals.

Interesse in het toepassen van deze materialen? Neem dan contact op met info@nsvp.nl om de materialen te ontvangen.

Voorbeeldprogramma I: Dialoog over de toekomst van zorg voor zorgdocenten

Context	Zorgonderwijs (eventueel onderdeel van een studiedag)
Doelgroep	Docenten in het MBO of HBO zorgonderwijs
Duur	75 minuten

Doel

- Reflecteren op toekomstscenario's in de zorg en bijbehorende morele en professionele dilemma's.
- Verkennen wat 'goede zorg' betekent in verschillende toekomsten.
- Concrete handvatten ontwikkelen om toekomstvragen een plek te geven in bestaande zorgonderwijsprogramma's.

Programma

1. Opening & introductie tot toekomstdenken (15 min)

- Welkom en doel van de sessie.
- Introductie tot toekomstdenken: In plaats van te proberen één voorspelling te doen, helpt toekomstdenken om verschillende mogelijke toekomsten te verkennen.
- Korte introductie van de vier toekomstwerelden (assen: individueel-collectief / weinig-veel technologie).
- Positionering van de film: geen voorspelling, maar een denk- en gespreksinstrument.

2. Filmvertoning – *Future Proof* (10 min)

Kijkvraag meegeven: *"Welke dilemma's zie je bij Mea en hoe raakt dat aan jouw beeld van goede zorg?"*

3. Eerste reflectie: Wat hebben we zojuist gezien? (15 min)

Werkvorm: eerst tweetallen (5 min), daarna plenair (10 min)

Deelnemers krijgen hier de ruimte om hun eerste indrukken te delen en de film te laten landen.

- Welke scène of wereld raakte je het meest?
- Welk dilemma herkende je uit de huidige zorgpraktijk of het onderwijs?

- Wat viel je op aan de rol van technologie, autonomie en professionele ruimte?

4. Verkenning met toekomstscenario's (20 min)

Werkvorm: kleine groepen (3-5 personen), iedere groep behandelt één toekomstwereld

Per groep:

- Wat staat in deze wereld centraal als het gaat om zorg?
- Welk dilemma ervaart Mea in deze wereld?
- Wat komt onder druk te staan (bijv. menselijkheid, gelijkheid, professionaliteit)?
- Wat vinden we wenselijk, en juist minder wenselijk?
- Wat vraagt dit van zorgprofessionals?
- Wat vraagt dit van het opleiden van zorgprofessionals?

Deelnemers noteren hun bevindingen op de bijbehorende praatplaat van hun toekomstwereld.

5. Vertaling naar onderwijspraktijk (10 min)

Werkvorm: plenair

Docentenvraag (centraal in de afsluiting): *Waar, wanneer en hoe kunnen we dit soort toekomstvragen een plek geven in het bestaande curriculum?*

- In welke vakken of leergebieden past dit (bijv. ethiek, zorginnovatie)?
- Kan dit klein en licht (bijv. 1 les, een dilemma-oefening, reflectieopdracht)?
- Wat is de eerste stap die we kunnen zetten om dit te implementeren?

6. Afronding (5 min)

Werkvorm: individueel

- Wat neem je uit deze sessie morgen al mee in jouw eigen onderwijs?
- Eventueel inventariseren: wie wil experimenteren / wie wil materiaal delen?

Opbrengsten van de sessie

De sessie kan zorgdocenten het volgende opleveren:

- Meer bewustwording van de vraagstukken die spelen in de toekomst van zorg, zoals de spanning tussen menselijk contact en efficiëntie, autonomie en technologische invloed.
- Bewustzijn dat meerdere toekomsten mogelijk en bespreekbaar zijn.
- Concrete ideeën om toekomstdenken te integreren zonder curriculumverzwaring.
- Zorgdocenten denken na over toekomstvaardigheden, verantwoordelijkheden en handelingsruimte van de zorgprofessional in een veranderende context.

Voorbeeldprogramma II: Dialoog over de toekomst van zorg voor zorgstudenten

Context	Zorgonderwijs (eventueel onderdeel van een studiedag)
Doelgroep	MBO en HBO zorgstudenten
Duur	75 minuten

Doel

- Studenten laten nadenken over hun toekomst in de zorg als zorgprofessional.
- Dilemma's rond actuele thema's in de zorg bespreekbaar maken, zoals technologische innovatie, werkdruk en personeelstekorten, en toegankelijkheid van de zorg.
- Versterken van het professioneel bewustzijn en handelingsperspectief.

Programma

1. Opening & introductie tot toekomstdenken (15 min)

- Welkom en doel van de sessie.
- Introductie tot toekomstdenken: In plaats van één toekomst te voorspellen, richt toekomstdenken zich op het verkennen van verschillende mogelijke toekomst. Voor zorgstudenten betekent dit dat zij reflecteren op hun toekomstige rol in een veranderende zorgpraktijk.
- Korte introductie van de vier toekomstwerelden (assen: individueel–collectief / weinig–veel technologie).
- Positionering van de film: geen voorspelling, maar een denk- en gespreksinstrument.

2. Filmvertoning – *Future Proof* (10 min)

Kijkvraag meegeven: *“Welke dilemma's zie je bij Mea en hoe raakt dat aan jouw beeld van goede zorg?”*

3. Eerste reflectie: Wat hebben we zojuist gezien? (15 min)

Werkvorm: eerst tweetallen (5 min), daarna plenair (10 min)

Deelnemers krijgen hier de ruimte om hun eerste indrukken te delen en de film te laten landen.

- Welke scène of toekomstwereld raakte je het meest?

- Welke dilemma's ervaart zij in elke wereld?
- Wat zegt dat over wat zij als zorgprofessional belangrijk vindt?

4. Verkenning met toekomstscenario's (20 min)

Werkvorm: kleine groepen (3-5 personen), iedere groep behandelt één toekomstwereld

Per groep:

- Is het voorstelbaar dat de wereld er over 50 jaar zo uit zou zien?
- Welke waarden staan in deze wereld centraal als het gaat om zorg?
- Zou jij in deze wereld willen werken? Waarom wel/niet?
- Wat zou je willen veranderen, waarom?
- Moet Mea zich aanpassen aan de toekomst, of kan zij die ook mede vormgeven?
- Hoe kan Mea dat het beste doen?

Deelnemers noteren hun bevindingen op de bijbehorende praatplaat van hun toekomstwereld.

5. Terug naar het hier-en-nu (10 min)

Werkvorm: plenair

Open vervolgens een plenaire discussie om de toekomstwerelden verder te bespreken.

- Welke kansen zie jij om de kwaliteit van zorg verder te verbeteren?
- Wat versta jij onder 'goede zorg'?
- Welke belemmeringen ervaar je bij het verbeteren van de zorg?
- In hoeverre ervaar je de mogelijkheid om invloed uit te oefenen op zaken die goede zorg bevorderen of belemmeren?
- Waar kun je terecht om ideeën, zorgen of verbeterpunten te bespreken? Als je die mogelijkheden onvoldoende ervaart, wat zou er volgens jou moeten veranderen?
- Wat heb jij nodig om een goede zorgprofessional te worden?

6. Afronding (5 min)

Werkvorm: individueel

Opdracht voor elke student: Noteer één inzicht of vraag die je meeneemt uit deze sessie.

Opbrengsten van de sessie

De sessie kan zorgstudenten het volgende opleveren:

- Bewustwording van de vraagstukken die spelen in de toekomst van zorg, zoals de spanning tussen menselijk contact en efficiëntie, en de wenselijke invloed van

technologie.

- Bewustzijn dat meerdere toekomsten mogelijk en bespreekbaar zijn, en daar invloed op uitoefenen.
  - Beter begrip van hoe maatschappelijke ontwikkelingen zoals vergrijzing, arbeidsmarktkrapte en technologie doorwerken in het dagelijks werk in de zorg.
  - Vergroot toekomstbewustzijn en beroepsidentiteit: studenten denken na over de rol, verantwoordelijkheden en handelingsruimte van de zorgprofessional in een veranderende context.
  - Studenten ervaren dat zij niet alleen uitvoerders, maar ook dragers van waarden zijn in de zorg van de toekomst.
-

Benodigde materialen

Voor de uitvoering van deze twee programma's zijn de volgende materialen nodig:

Vorbereiding

- Een ruimte waarin deelnemers kunnen bewegen en in groepjes kunnen werken.
- Een beamer of digibord voor het vertonen van de film Future Proof.
- Geluidsvoorziening zodat de film goed verstaanbaar is.
- Toegang tot de film Future Proof (te verkrijgen via NSvP).

Materialen tijdens de sessie

- Praatplaten van de vier toekomstscenario's (te verkrijgen via NSvP).
- Stiften, pennen of markers om mee op de praatplaten te schrijven.